

Beestachtige buren

ONTDEK ONZE WILDE
ZOOGDIEREN

BOUWIEN JANSEN EN LOTTE STEGEMAN
MET ILLUSTRATIES VAN MARIEKE NELISSEN

Tekst © 2019 Bouwien Jansen & Lotte Stegeman
en uitgeverij Luitingh-Sijthoff bv, Amsterdam
Illustraties © 2019 Marieke Nelissen
Alle rechten voorbehouden
Opmaak omslag en binnenwerk Marieke Nelissen

ISBN 978 90 245 8413 0
NUR 223

www.lottestegeman.com
www.lepetitstudio.nl
www.lsamsterdam.nl
www.boekenwereld.com

Inhoud

Wild zwijn	8	Bunzing	50
Vos	10	Boomarter	52
Wilde kat	12	Steenarter	54
Wolf	14	Wezel	56
Ree	16	Hermelijn	58
Edelhert	18	Amerikaanse nerts	60
Damhert	20	Otter	62
Mol	22	Beverrat	64
Egel	24	Muskusrat	66
Bruine rat	26	Gewone dwergvleermuis	68
Bever	28	Veel meer fladderaars	70
Huismuis	30	Bruinvis	72
Veel meer knabbelaars	32	Grijze zeehond	74
Hamster	34	Gewone zeehond	76
Spitsmuis	36	Witsnuitdolfijn	78
Wasbeerhond	38	Wilde grasmaaiers	80
Wasbeer	40	Boze buurman	84
Das	42	Succesvol op safari? Even geduld a.u.b.	86
Konijn	44	Drollen	88
Haas	46	Pootafdrukken	90
Rode eekhoorn	48	Bronnen	92

Ongemanierde kanonskogel

Wild zwijn

Sus scrofa

Een gedrongen lijf dat zonder zichtbare nek overloopt in een vierkante kop. Piepkleine oogjes die standaard op verbaasd staan. Vier hoge poten en een miezerig staartje. Je zou het niet zeggen als je die grote snoezige sukkel zag, maar een wild zwijn *kán* toch een potje rennen!

Ruikt, hoort of ziet hij dreigend gevaar? Een mens op zijn pad, bijvoorbeeld? Wegwezen geblazen! Met een paniekerige blik schiet hij vooruit alsof hij zo – bám! – uit een kanon knalt. Een knor, een geschrokken kreetje en – zoef! – deze vogel is gevlogen. Hup, de bosjes in.

Het zit er al vroeg in, dat explosieve. Piepkleine babyzwijntjes komen nog nét niet zelf uit de buik van hun moeder draven. Maar het zijn al precies zulke sprinters. Moederzwijn baart in één worp tot wel twaalf biggen: schattige minizwijnen met lichte

streepjes op hun vacht, alsof ze een pyjama aanhebben. Als je bij schemer door het bos rijdt, is het oppassen geblazen. De hele familie kan zomaar de weg over schieten. Moederkogel voorop, babykogels erachteraan. Zoef, zoef, zoef, nog een, nog een...

Er is nóg iets wat ze in al hun driftige gedrag opperbest kunnen: een gigantische puinhoop maken. In het bos, in bermen, op akkers. Pasgeboren zwijntjes zijn dan misschien zo kaal als je opa, maar tandjes hebben ze al. En een lange sterke neus met een plat

uiteinde, als een stopcontact. Al een paar weken na hun geboorte zetten ze die neus in als een graafmachine.

'Máááám, páááááp, kijk, mijn eerste eikel!'

'Yes, een paddenstoel!'

'Hapje wortel, iemand?'

Met het hele gezin schoffelen ze in het donker driftig grote stukken grond om, op zoek naar boomwortels, beestjes, eikels en zaden. Alles wat ook maar een beetje eetbaar is, verdwijnt in hun bolle buikjes. Wel handig: wie door het bos wandelt, kan dus precies zien waar wilde zwijnen rondwaren. Het ziet er op die plekken uit alsof iemand er met een bulldozer bezig is geweest. Even opruimen na het eten? Ja, dáhaag!

Tafelmanieren hebben ze sowieso niet. Zwijntjes smakken alsof hun leven ervan afhangt, en ze knorren en brommen (een soort 'urgh urgh') er nog tevreden bij ook. Tot hun buik vol is en de ochtend aanbreekt. Zodra het licht wordt, maken ze zich als een speer weer uit de voeten. Overdag, als er mensen door het bos wandelen, liggen zij met hun hele familie beschut in donkere holletjes uit te buiken.

Als de kust veilig is, nemen ze een lekker modderbadje in een ondiepe poel water in het bos. Zie je zo'n 'zoel', zoals dat bad heet? Kijk dan even goed naar de bomen eromheen. Grote kans dat je daar zwijnsporten ziet. Want zodra ze uit het water schuifelen, gebruiken ze die boomstammen voor een goede scrubbeurt. Weg troep, weg beestjes die tussen hun borstelige haren kriebelen. En zie daar: een piekfijn zwijn, klaar voor het volgende wroetfestijn.

Dit is zijn pootafdruk

Dit is zijn drol

Zo groot is hij

Een volwassen zwijn is ongeveer 150 centimeter lang en 75 centimeter hoog. Een vrouwtje weegt al gauw zo'n 58 kilo. Een mannetje 88 kilo. Best een flink beest, dus!

Wie niet schattig is, moet sluw zijn

Vos

Vulpes vulpes

Bloeddorstige kippenkiller. Je zult maar zo'n bijnaam hebben. Dan vindt dus echt niemand je zelig als je in een val zit. Dan mag iedereen zomaar gif op je eten strooien. Of kogels door je kop jagen. Paf! Toch sluipt de vos nog volop rond. Hoe krijgt die slimme schrokop dat voor elkaar?

Door zijn hersenen te gebruiken. En niet al te kieskeurig te zijn. Vooral dat laatste scheelt een hoop. Zo vreet de vos bijna alles. Hij verschalkt net zo lief een haas als een eend. Hij lust eieren, kevers, besen. Zelfs voor een regenworm haalt hij zijn neus niet op.

Ook over zijn omgeving doet de vos niet zo moeilijk. Vroeger zag je hem alleen op zandgronden en in het bos. Nu banjert hij bijna overal rond. Van de stad tot het wad. Laatst zag een boswachter er zelfs eentje wadlopen in Friesland. Een vos met lef: er had zomaar een golf over zijn vossensnuit kunnen slaan. Maar blijkbaar keek het beest goed uit. En de buit was behoorlijk: op het wad wemelt het van de eenden en steltlopertjes. Om je bek bij af te likken.

Kortom: de vos is een durfal. Een rover die overal kansen ruikt. Oké, soms gaat hij een beetje te ver. Dan richt hij een slachtpartij aan in een kippenhok of een meeuwenkolonie. Hij doodt veel meer dan hij op kan. Oeps. Hij kan het gewoon niet laten als hij zoveel lekkers ziet. Meestal verstopt hij na zo'n moordpartij een paar afgebeten poten of een smakelijk schedeltje. Voor later. Na maanden kan hij het nog terugvinden. Slimme schobbejak.

Een grote bek dus. Maar óók een klein hartje. Voor een vos is de liefde geen kort geintje, maar een serieuze zaak. Vaak blijft een stelletje jaren samen. Als er in het voorjaar kleintjes zijn, haalt meneer vos eten voor mevrouw. Hoe romantisch. Nou ja, eigenlijk móét het gewoon. Want babyvosjes kunnen dus

echt niks in het begin. Ze zijn kaal, blind en zo licht als een chocoladereep. Maar helemaal eeuwig is die vossenliefde nou ook weer niet. Soms doet mevrouw vos het met de buurman. Of scharrelt meneer met een verre nicht.

Een vos jaagt in z'n eentje, maar leeft meestal in een groepje van ongeveer zes. Onderling kletsen ze wat af. Vossen kunnen wel achtentwintig verschillende geluiden maken. Blaffen, bijvoorbeeld. Maar ook keffen. Gillen. Piepen. Grommen. Klagen. Schreeuwen. Klokken. En dan hebben we het nog niet eens over lichaamstaal. Oren naar achteren, opgetrokken lippen en kwispelstaart betekent zoiets als: 'Ik doe alles wat je zegt, o sterke baas!' Oren zijdelings en bek wagenwijd open is: 'Doe alles wat ik zeg, o slappe slaaf!'

Vijanden heeft de vos eigenlijk niet. Tenminste, geen dieren. De mens, daar heeft hij wél last van. Die moet hem niet. Vooral vroeger, omdat hij de kippen opvrat en de eieren leeg slobberde. Jarenlang werd

hij door elke arme boer gehaat en vermoord. De laatste tijd gaat het wat beter met zijn imago. Alleen als hij een moordpartij aanricht onder kwetsbare weidevogels kan hij nog weleens de kogel krijgen. Houd je dan ook een keer in, vreetzakje!

Dit is zijn pootafdruk

Dit is zijn drol

Zo groot is hij

Ongeveer 50 tot 80 centimeter van kop tot kont. Maar tel je zijn lange staart mee, dan is hij 40 centimeter langer.

Succesvol op safari?

Even geduld a.u.b.

Ja hoor, *nét* wat we dachten. Je stond al op het punt om de deur uit te sprinten, op zoek naar al die wilde buren. Kaplaarzen aan, verrekijker om je nek, boterhammen in je rugzak. Hoppa! Gluren naar die dassen, modderworstelen met een zwijn, een molletje onder zijn kinnetje kriebelen...

Helaas, de beesten in dit boek zijn niet op hun achterhoofd gevallen. Voordat ze zich als dolle puppy's op je storten, moet er een wonder gebeuren. Wie wild wil zien, heeft geduld nodig. Maar deze stappen vergroten wél mooi de kans dat je er eentje in het vizier krijgt.

Zorg dat dieren niet denken:

'Hellup, ik zie een mens!'

Wakkere wilde dieren staan meestal op scherp. Want er kan *áltijd* een vijand voorbijkomen. Zie je een hert of ree vanuit de bosjes naar je gluren? Automatisch wil je stilstaan en terugstaren. MIS! Loop rustig door, alsof je totaal niet in de gaten hebt dat jij bespied wordt. Vooruit, werp tijdens het doorwandelen wel stiekem een steelse blik. Zodra het beest de benen neemt, kun je het uitgebreid nastaren. O, en een camouflagepak is misschien een beetje overdreven. Maar draag wel donkere, niet al te opvallende kleuren.

'Kweenie, maar ik hóór iets'

In gebieden waar beren wonen, is het verstandig om veel lawaai te maken. Met herrie laat je zo'n beer weten dat je er bent. En die zal dan meestal de benen nemen. Maar in Nederland en België wonen geen beren. En nu wil je juist wél wild tegen-

komen. Nou, dan geldt dus het omgekeerde. Niet zingen, niet schreeuwen, niet stampend de bossen en velden door. Gewoon: sssst!

'Verrek, ik ruik onraad'

Sommige dieren zijn best kippig, maar maken dat goed met hun geniale reukvermogen. Wilde zwijnen, bijvoorbeeld. Aha, daar is je kans!

Je weet waar je ze kunt vinden, hè?

Denk omgewroete bodems, modderbadjes, gebutste boomstammen...

Wie zich rond schemertijd verdekt opstelt bij een zwijnenplek, kan er zomaar een voorbij zien hobbelen. Vooral in de zomer, als er veel eten voor ze te vinden is. Maar let op: zorg dat je geen sterk ruikende deodorant opspuit voor je het bos in gaat. En probeer tégen de wind in te lopen en te zitten. Want bereikt jouw mensenlucht een wildebeestenneus, dan zet dat dier het bijna zeker op een sprinten.

Betrapt!

Speuren naar sporen

Wandel je door de natuur – of het nou een bos is of een weiland, een stadspark of een duinpan – kijk goed om je heen. Niet alleen op ooghoogte. Gluur vooral ook naar de grond. Daar wemelt het van de stiekeme sporen. Holen. Molshopen. Plukjes vacht aan het prikkeldraad. Vraatsporen. Hertenbedjes. Die kaal gebeukte boom. Bestudeer, maak foto's en zoek online op: welke beestachtige buurvrouw of -man ben je op het spoor?

Perfekte pootjes

Een pak sneeuw bedekt een heleboel sporen. En grote kans dat de helft van de dieren 's winters in een warm holletje ligt te ronken. Klopt

allebei. Zinloos dus, om wild te zoeken in winterweer? Nee hoor, want juist in verse sneeuw zie je perfecte sporen van niet-winterslapers.

Meters en meters parmantige reeënhoefjes en hazenpoten. Wie weet wat je tegenkomt als je dat spoor van prachtige pootjes volgt.

Poepzoeken

Heel logisch en aantrekkelijk is het niet, een potje poepzoeken. Maar jij wilt die beesten toch tegenkomen?

Nou, dan is een verse drol een mooie aanwijzing dat je iets op het spoor bent. Kijk op pagina 88 en 89 welke uitwerpselen bij welk dier horen.

Denk als een dier

Van het pad af

Het gemiddelde wilde dier is niet zo van de gebaande paden. Hij kijkt wel uit: daar banjeren mensen! Liever kiest hij zijn eigen weg door de wildernis. Wil je een exemplaar op het spoor komen? Probeer je dan in dat beest te verplaatsen. Lap stiekem de blijf-op-de-padenregels aan je laars. Sla zomaar – hup! – links af of rechts af. waar het pad rechtdoor gaat. Duik de bosjes in en speur naar zijn sporen.

Bedtijd

Als jij een vermoeide ree of een uitgeputte haas was, waar zou je je dan op klaarlichte dag schuilhouden, en waar zou je een uiltje knappen? Een beschutte plek ligt voor de hand. Zou je zelf ook doen. In het struikgewas, bijvoorbeeld, uit het zicht. Of in een veilig

donker hol onder de grond. Leef je zo goed mogelijk in een dier in. Wedden dat je dan meer tegenkomt?

Timing is alles

Dieren hebben helemaal geen zin om jou te zien. Die gaan dus vooral op pad als de meeste mensen nog, of alweer, binnen zijn. 's Nachts, supervroeg in de ochtend, aan het einde van de dag... Best logisch eigenlijk. Kortom: dan heb je de meeste kans om ze tegen het lijf te lopen. Vaak niet midden in een dicht bos, juist eerder op open velden en aan bosranden. Kies een officiële wildobservatieplaats om de kans nog groter te maken. Die zijn niet voor niets gebouwd op plaatsen waar het bij schemer wemelt van de beestachtige burens. Gluren maar!

Drollen

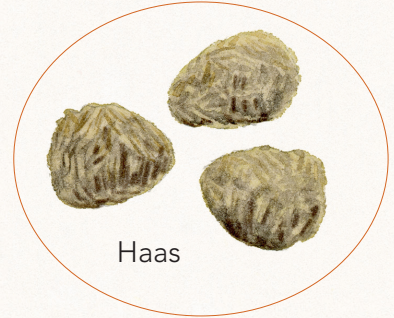

Vos

Gewone
dwergvleermuis

Bruine rat

Haas

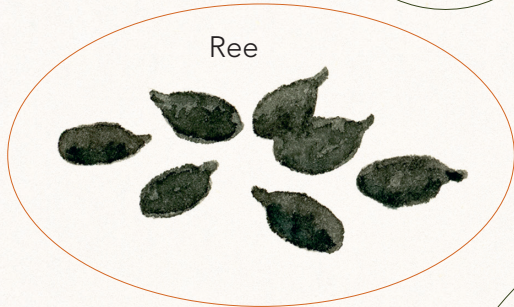
Spitsmuis

Wild zwijn

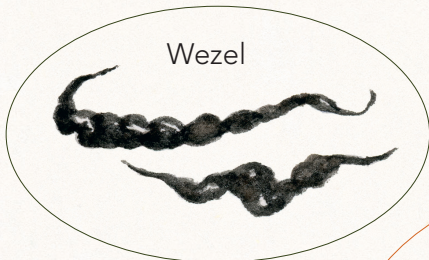
Huismuis

Ree

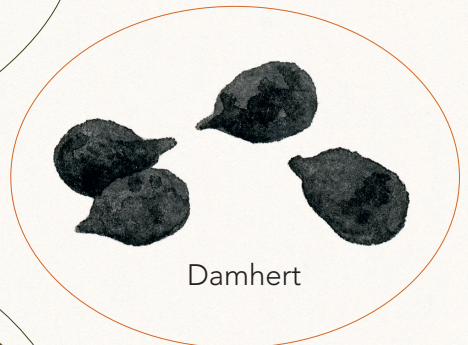
Mol

Wezel

Wilde kat

Damhert

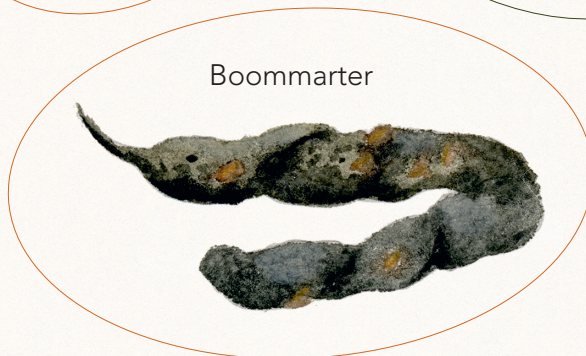
Das

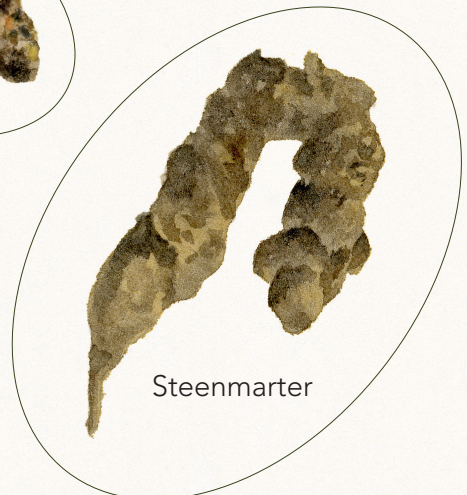
Rode eekhoorn

Egel

Boommarter

Steenmarter